ĢENERĀLADVOKĀTES ELEANORAS ŠARPSTONES
[*ELEANOR SHARPSTON*] SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 1. decembrī[1]

Lieta C-298/15

UAB "Borta"

(Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Lietuvas Augstākā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Publiski līgumi — Kvalitātes atlases kritēriji — Prasība izraudzītajam pretendentam pašam izpildīt "galveno darbu" — Profesionālo spēju pierādīšana — Komersantu grupas iesniegts piedāvājums — Prasība, lai katra partnera ieguldījums ir proporcionāls tā ieguldījumam profesionālo spēju pierādīšanā — Līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūra — Konkursa noteikumu izmaiņas procedūras laikā — Vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principi

1. Šis *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz konkursa noteikumiem par publisku būvdarbu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu piestātnes izbūves darbiem Klaipēdas ostā (Lietuva). Attiecīgajā noteikumā ir iekļautas normas, ar kurām reglamentēti kopīgas darbības partneru iesniegti piedāvājumi. Tajās tiek prasīts, lai katrs partneris *izpilda* līguma daļu, kas līdzvērtīga tā ieguldījumam, veidojot partnerības profesionālo pieredzi, publiska līguma *slēgšanas tiesību piešķiršanas* stadijā. Iesniedzējtiesai ir šaubas par to, vai šāda prasība ir saderīga ar noteikumiem par profesionālo spēju apkopošanu saskaņā ar Savienības publiskā iepirkuma tiesībām. Tā kā apstrīdētais noteikums tika darīts zināms tikai dažas nedēļas pēc uzaicinājuma uz konkursu publicēšanas, iesniedzējtiesa lūdz arī norādījumus par to, vai līgumslēdzējas iestādes drīkst mainīt konkursa noteikumus līguma piešķiršanas procedūras laikā (un, ja drīkst, tad kādos apstākļos). Iesniedzējtiesa pēc savas iniciatīvas uzdod arī jautājumu, vai Savienības publiskā iepirkuma tiesību aktiem nav pretrunā tāda Lietuvas tiesību norma, ar kuru aizliegts nodot apakšuzņēmējiem "galveno darbu" saistībā ar publisko būvdarbu līgumu.

2. Sākotnējās grūtības rodas saistībā ar to, vai Tiesa ir kompetenta sniegt atbildi uz šiem jautājumiem. Iesniedzējtiesa pauž bažas saistībā ar Direktīvu 2004/17/EK[2]. Tomēr netiek apstrīdēts, ka attiecīgā publiskā līguma paredzamā vērtība nesasniedz attiecīgo robežvērtību, tādēļ šī direktīva nav piemērojama pamatlietā. Vai minētā direktīva ir kļuvusi tieši un bez nosacījumiem piemērojama līgumam saskaņā ar Lietuvas tiesību aktiem? Ja tā ir, tad saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai ir kompetence interpretēt šīs direktīvas attiecīgās normas. Pakārtoti, ja attiecīgais līgums izraisa skaidru pārrobežu interesi, tā slēgšanas tiesību piešķiršanai tiks piemēroti LESD pamatnoteikumi un vispārējie principi (jo īpaši brīvas aprites principi saskaņā ar LESD 49. un 56. pantu), un tādā gadījumā Tiesas pienākums, pamatojoties uz to, ir sniegt derīgas norādes iesniedzējtiesai.

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs (OV 2004, L 134, 1. lpp.). Šīs direktīvas attiecīgajā redakcijā jaunākie grozījumi izdarīti ar Komisijas 2013. gada 13. decembra Regulu (ES) Nr. 1336/2013 (OV 2013, L 335, 17. lpp.).

Atbilstošās tiesību normas

Eiropas Savienības tiesību akti

3. Direktīvas 2004/17 preambulas 9. apsvērumā ir noteikts:

"Lai nodrošinātu to valsts iepirkuma [publisko] līgumu konkurences radīšanu, kuru slēgšanas tiesības piešķīruši subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, ir ieteicams izstrādāt noteikumus par tādu līgumu koordinēšanu Kopienas līmenī, kuru vērtība ir lielāka par konkrētu vērtību. Šāda koordinēšana pamatojas uz prasībām, ko paredz EK Līguma 14., 28. un 49. pants un *Euratom* līguma 97. pants, proti, vienādas attieksmes principu, kurā nediskriminācijas princips ir tikai īpašs izteiciens, savstarpējās atzīšanas principu, samērīguma principu, kā arī pārskatāmības principu. Ņemot vērā koordinācijas ietekmēto nozaru specifiku, ja šādu koordināciju īsteno, nodrošinot minēto principu piemērošanu, vienlaikus jāizveido labas komercdarbības prakses sistēma un jāpieļauj maksimāla elastība.

[..]"

4. Preambulas 43. apsvērumā ir norādīts, ka ieteicams ietvert noteikumus par apakšuzņēmuma līgumiem, lai veicinātu mazo un vidējo uzņēmumu iesaistīšanos publisko iepirkumu tirgū.

5. Ar 10. pantu ir paredzēts, ka "līgumslēdzēju attieksme pret uzņēmējiem ir vienāda un nediskriminējoša un to darbība ir pārredzama".

6. 11. panta 2. punktā ir noteikts:

"Uzņēmēju grupas var iesniegt piedāvājumus vai izvirzīt sevi par kandidātiem. Lai iesniegtu piedāvājumu vai dalības pieteikumu, līgumslēdzēji var nepieprasīt minētajām grupām pieņemt īpašu juridisko formu; izraudzītajai grupai, ja tai ir piešķirtas līguma slēgšanas tiesības, tomēr var to pieprasīt tiktāl, ciktāl šādas izmaiņas vajadzīgas līgumsaistību apmierinošai izpildei."

7. 37. pantā ("Apakšuzņēmuma līgumu slēgšana") ir paredzēts:

"Līguma dokumentos līgumslēdzējs var lūgt vai dalībvalsts var pieprasīt, lai tas lūdz piedāvātāju norādīt piedāvājumā līguma daļu, attiecībā uz kuru viņš paredzējis slēgt apakšuzņēmuma līgumus ar trešām personām, un visus ieteiktos apakšuzņēmējus. Šī norāde neietekmē galvenā uzņēmēja atbildību."

8. Saskaņā ar 38. pantu ("Līgumsaistību izpildes nosacījumi"):

"Līgumslēdzēji var paredzēt īpašus nosacījumus attiecībā uz līgumsaistību izpildi, ja minētie nosacījumi ir saderīgi ar [ES] tiesību aktiem un ir norādīti paziņojumā, ko izmanto kā uzaicinājumu uz konkursu, vai specifikācijās. Nosacījumi, kas reglamentē līgumsaistību izpildi, jo īpaši var attiekties uz sociāliem un ekoloģiskiem apsvērumiem."

9. 53. pantā ("Kvalifikācijas sistēmas") it īpaši paredzēts:

"1. Līgumslēdzēji, kas izveido vai izmanto kvalifikācijas sistēmu, nodrošina, ka uzņēmēji jebkurā laikā var pieprasīt kvalificēšanu.

[..]

2. Saskaņā ar 1. punktu paredzētā sistēma var ietvert dažādus kvalifikācijas posmus.

Sistēmu izmanto, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem un piemērošanas noteikumiem, kas jānosaka līgumslēdzējam.

[..]

5. Ja 2. punktā minētie kvalifikācijas kritēriji un noteikumi ietver prasības attiecībā uz uzņēmēja tehniskajām un/vai profesionālajām iespējām, uzņēmējs vajadzības gadījumā var atsaukties uz citu subjektu iespējām neatkarīgi no uzņēmēja un minēto subjektu saiknes tiesiskā aspekta. Šajā gadījumā uzņēmējam jāpierāda līgumslēdzējam, ka minētie resursi būs tam pieejami visā kvalifikācijas sistēmas derīguma laikā, piemēram, pierādot minēto subjektu attiecīgu apņemšanos padarīt uzņēmējam pieejamus vajadzīgos resursus.

Ar tādiem pašiem nosacījumiem uzņēmēju grupa, kas minēta 11. pantā, var atsaukties uz grupas dalībnieku vai citu subjektu iespējām.

[..]"

Lietuvas tiesību akti

10. *Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas* (Lietuvas Republikas Likums par publiskajiem iepirkumiem, turpmāk tekstā – "Likums par publiskajiem iepirkumiem") 2. panta 29. punktā piegādātājs ir vispārīgi definēts kā jebkurš komersants, fiziska persona, privāta juridiska persona, publiska juridiska persona, citas organizācijas un to struktūras vai šādu personu grupa, kura spēj piedāvāt vai piedāvā preces, pakalpojumus vai būvdarbus.

11. Saskaņā ar Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktu iepirkuma dokumentos ir prasīts, lai kandidāts vai pretendents savā piedāvājumā precizētu jebkurus piedāvātos apakšuzņēmējus, un kandidātam vai pretendentam var būt jāprecizē līguma daļa, kādu tas ir iecerējis uzticēt šiem apakšuzņēmējiem. Tomēr, ja apakšuzņēmējiem uztic būvdarbu līguma izpildi, tad galvenais darbs, kā to ir precizējusi līgumslēdzēja iestāde, ir jāizpilda piegādātajam.

12. Saskaņā ar Likuma par publiskajiem iepirkumiem 27. panta 4. punktu līgumslēdzēja iestāde pēc savas iniciatīvas var jebkurā laikā pirms galīgā termiņa konkursa piedāvājumu iesniegšanai precizēt iepirkuma dokumentus.

13. Likuma par publiskajiem iepirkumiem 32. panta 3. punktā ir noteikts, ka gadījumā, ja tas ir nepieciešams saistībā ar īpašu iepirkuma situāciju, piegādātājs var paļauties uz citu komersantu spējām neatkarīgi no tā juridisko attiecību veida ar šiem subjektiem. Šajā gadījumā piegādātājam ir jāpierāda līgumslēdzējai iestādei, ka šie resursi tam būs pieejami līguma izpildei. Atbilstoši šiem pašiem noteikumiem komersantu grupa var paļauties uz grupas locekļu spējām vai uz citu komersantu spējām.

Fakti, tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

14. Lietuvas valsts uzņēmums *VĮ Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija* (Klaipēdas Valsts jūras ostas pārvalde; turpmāk tekstā – "līgumslēdzēja iestāde") 2014. gada 2. aprīlī izsludināja uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus atklātam konkursam "Piestātnes Nr. 67 un Nr. 68 rekonstrukcija. I posms. Celtniecības darbi". Minētais uzaicinājums iesniegt piedāvājumus konkursam 2014. gada 5. aprīlī tika publicēts arī *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*[3].

3 — OV 2014/S 68-117458.

15. Konkursa noteikumu 3.2.1. punktā bija iekļauta šāda prasība: "Izpildītāju vidējam gadā veikto darbu apjomam attiecībā uz galvenajiem celtniecības un rekonstrukcijas darbiem (jūras ostas piestātnes izbūve vai rekonstrukcija) pēdējo piecu gada laikā vai kopš piegādātāja reģistrācijas datuma (ja piegādātājs ir darbojies mazāk par pieciem gadiem) ir jābūt ne mazākam kā LTL 5 000 000 (EUR 1 448 100,09) bez PVN."

16. Konkursa noteikumu 4.2.3. punktā tika prasīts, ka ikvienā piedāvājumā "ir jābūt paredzētām partneru saistībām, kuri rīkojas saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu, saistībā ar līguma izpildi kopā ar šo saistību procentuālajām daļām un ir jābūt paredzētam, ka šī pakalpojumu apjomu sadale ir piemērojama tikai partneriem un no tās neizriet nekādas saistības klientam (līgumslēdzējai iestādei)".

17. Sākotnējās konkursa noteikumu redakcijas 4.3. punktā bija noteikts:

"Ja konkursa piedāvājumu izpilda piegādātāji, rīkodamies atbilstoši kopīgas darbības partnerības nolīgumam, tad [3.2.1. punkta] prasībām ir jāatbilst vismaz vienam no partneriem, kuri veic kopīgās darbības, vai visiem partneriem, kuri rīkojas saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu, kopā ņemtiem. [..] [Līgumslēdzēja iestāde], pamatodamās uz [Likuma par publiskajiem iepirkumiem] 24. panta 5. punktu, nosaka, ka galveno darbu veido apjomu saraksta konstrukciju daļas 1.2.8. pozīcija, tādēļ šie darbi obligāti ir jāveic pašam piegādātājam." [4]

18. 2014. gada 24. aprīlī līgumslēdzēja iestāde pēc savas iniciatīvas pirmo reizi precizēja konkursa noteikumu 4.3. punktu. Ar jauno redakciju, kas tika publicēta *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, it īpaši ar nosacījumu, ka, ja konkursa piedāvājumu iesniedz piegādātāji, rīkodamies atbilstoši kopīgas darbības partnerības nolīgumam, tad 3.2.1. punkta prasībām vismaz 50 % apmērā ir jāatbilst katram no partneriem, kuri veic kopīgās darbības. Šo pārmaiņu rezultātā līgumslēdzēja iestāde pagarināja konkursa piedāvājumu iesniegšanas termiņu.

19. 2014. gada 3. maijā saskaņā ar Lietuvas tiesību aktiem reģistrētā akciju sabiedrība *UAB Borta* līgumslēdzējai iestādei iesniedza sūdzību par šo noteikumu maiņu. Rezultātā līgumslēdzēja iestāde ar 2014. gada 9. maija lēmumu otrreiz precizēja konkursa noteikumu 4.3. punktu [5]. Šā punktā jaunajā (un galīgajā) redakcijā bija noteikts:

"Ja konkursa piedāvājumu izpilda piegādātāji, rīkodamies atbilstoši kopīgas darbības partnerības nolīgumam, tad šī konkursa noteikumu 3.2.1.[..] punkta prasībām ir jāatbilst vismaz vienam no partneriem, kuri veic kopīgās darbības, vai visiem partneriem, kuri rīkojas saskaņā ar kopīgas darbības partnerības līgumu, kopā ņemtiem. Partnera ieguldījumam (paveiktā darba apjoms) atbilstoši kopīgas darbības partnerības nolīgumam ir proporcionāli jāatbilst tā ieguldījumam, izpildot 3.2.1.[..] punkta prasības, un darba apmēram, kādu tas faktiski veiks gadījumā, ja tam tiks piešķirtas līguma slēgšanas tiesības (īstenojot līgumu) [6]. [..] [Līgumslēdzēja iestāde], pamatodamās uz [Likuma par publiskajiem iepirkumiem] 24. panta 5. punktu, nosaka, ka galveno darbu veido apjomu saraksta konstrukciju daļas 1.2.8. pozīcija, tādēļ šī veida darbi obligāti ir jāveic pašam piegādātājam."

20. Šo pēdējo izmaiņu rezultātā, kas tika publicētas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, konkursa piedāvājumu iesniegšanas termiņš tika pagarināts otro reizi un noteikts 2014. gada 12. jūnijā.

21. *Borta* iesniedza konkursa piedāvājumu 2014. gada 12. jūnijā, kurā tā piedāvāja veikt šos darbus par aptuveni EUR 4 761 460 ekvivalentu summu LTL izteiksmē. Tas bija visdārgākais piedāvājums [7].

4 — Iesniedzējtiesa paskaidro, ka šis galvenais darbs ietver *inter alia* rievotas tērauda sienas izbūvi, kuru atbalsta ar pozicionālām brusām.

5 — Tajā pašā laikā līgumslēdzēja iestāde pēc savas iniciatīvas nedaudz pārstrādāja konkursa noteikumu 4.2.3. punktu. Tomēr šīs konkursa noteikumu izmaiņas netiek izskatītas pamatlietā.

6 — Atsaukšos uz šo pēdējo minēto prasību kā "atbilstības prasību". "Darba apjomu" ir iespējams izmērīt naudas izteiksmē.

7 — Izraudzītā pretendenta piedāvājuma summas LTL ekvivalents bija aptuveni EUR 3 168 400.

22. Tomēr *Borta* apstrīdēja konkursa noteikumu 4.3. punkta galīgo redakciju līgumslēdzējā iestādē, bet pēc minētās sūdzības noraidīšanas - *Klaipėdos apygardos teismas* (Klaipēdas apgabaltiesa). Ar 2014. gada 18. augusta nolēmumu Klaipēdas apgabaltiesa šo prasību noraidīja. *Borta* pārsūdzēja šo lēmumu *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa), kura ar 2014. gada 13. novembra nolēmumu šo prasību noraidīja. Būtībā abas tiesas uzskatīja, ka apstrīdētais konkursa noteikums bija pamatots, ievērojot līguma priekšmeta raksturu un tā nozīmi sabiedrības interesēm; solidārā kopīgas darbības partneru atbildība pret līgumslēdzēju iestādi *per se* nenodrošināja sekmīgu publiskā līguma izpildīšanu. Tās arī noraidīja apgalvojumu, ka secīgās izmaiņas konkursa noteikumos bija nelikumīgas, jo Likuma par publiskajiem iepirkumiem 27. panta 4. punktā līgumslēdzējai iestādei bija skaidri piešķirtas tiesības precizēt minētos noteikumus.

23. Par šo *Lietuvos apeliacinis teismas* (Lietuvas Apelācijas tiesa) spriedumu *Borta* iesniedza kasācijas sūdzību *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākajā tiesa), kas nolēma apturēt tiesvedību un lūdza sniegt prejudiciālu nolēmumu par šādiem jautājumiem:

“1) Vai Direktīvas 2004/17 37., 38., 53. un 54. panta noteikumi, kopā vai atsevišķi (tomēr neaprobežojoties ar šīm normām), ir jāinterpretē tādējādi, ka:

a) tiem ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru gadījumā, ja būvdarbu līguma izpildi uztic apakšuzņēmējam, tad galveno darbu, kā to ir noteikusi līgumslēdzēja iestāde, ir pienākums izpildīt pašam piegādātājam? [8]

b) ar tiem ir aizliegta tāda iepirkuma dokumentos noteikta piegādātāju profesionālo spēju summējuma kārtība, kādu līgumslēdzēja iestāde ir noteikusi apstrīdētā konkursa noteikumos, kurā ir prasīts, lai atbilstošā komersanta (kopīgās darbības partnera) profesionālo spēju daļa proporcionāli atbilstu darbiem, kuri ir jāizpilda konkrēti viņam atbilstoši publiskā iepirkuma līgumam?

2) Vai Direktīvas 2004/17 10., 46. un 47. panta noteikumi, kopā vai atsevišķi (tomēr neaprobežojoties ar šīm normām), ir jāinterpretē tādējādi, ka:

a) vienlīdzīgas attieksmes un pārskatāmības principi attiecībā uz piegādātājiem nav pārkāpti, ja līgumslēdzēja iestāde:

— iepirkuma dokumentu iesākumā ir noteikusi kopēju piegādātāju profesionālo spēju summējuma iespēju, bet ne konkrētu to īstenošanas kārtību;

— vēlāk publiskā iepirkuma procedūras laikā tā precizē piegādāju kvalifikācijas vērtējuma kritērijus, tajos piegādātājiem nosakot konkrētus profesionālo spēju summējuma ierobežojumus;

— šādu kvalifikācijas prasību satura precizējuma dēļ tā pagarina galīgo piedāvājumu iesniegšanas termiņu un par šo termiņa pagarinājumu publiski paziņo [*Eiropas Savienības] Oficiālajā Vēstnesī*;

b) piegādātāju profesionālo spēju summējuma ierobežojumam nav obligāti jau no sākuma jābūt skaidri norādītam, ja līgumslēdzējas iestādes darbību specifikas un publiskā iepirkuma līguma īpatnību dēļ šāds ierobežojums var būt paredzams vai attaisnojams?”

24. Līgumslēdzēja iestāde, Lietuvas valdība un Eiropas Komisija ir iesniegušas rakstveida apsvērumus. Šie paši lietas dalībnieki un *Borta* sniedza mutvārdu apsvērumus tiesas sēdē 2016. gada 1. jūnijā.

8 — Iesniedzējtiesas lēmumā atzīmēts, ka šo jautājumu ir ierosinājusi iesniedzējtiesa “pēc savas iniciatīvas” sabiedrības interešu aizsardzībai.

Vērtējums

Sākotnējās piezīmes

25. Lietuvas valdība tiesas sēdē norādīja, ka ar Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktu pirms Direktīvas 2014/25/ES transponēšanai noteiktā termiņa beigām ir transponēts šīs direktīvas jaunais 79. panta 3. punkta noteikums par apakšuzņēmuma līgumiem [9], tādēļ šis lūgums sniegt prejudiciālo nolēmumu jāizskata tikai no minētās direktīvas viedokļa [10]. Līgumslēdzējai iestādei bija līdzīga nostāja. Komisija apgalvoja, ka, gluži pretēji, Direktīvu 2014/25 nevarēja ņemt vērā. Pirmkārt, Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punkts tika pieņemts pirms šīs direktīvas pieņemšanas. Otrkārt, Lietuva nebija paziņojusi Komisijai par tiesību aktiem, ar kuriem Direktīva 2014/25 transponēta Lietuvas tiesību aktos.

26. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru principā ir jāpiemēro tā direktīva, kura ir spēkā brīdī, kad līgumslēdzēja iestāde izvēlas, kādu procedūru tā īstenos, un galīgi izlemj jautājumu, vai pastāv pienākums veikt iepirkuma procedūras iepriekšēju izsludināšanu publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai. Turpretī *nav* piemērojamas tādas direktīvas normas, kuras transponēšanas termiņš ir beidzies pēc šī brīža [11].

27. Ar Direktīvu 2014/25 no 2016. gada 18. aprīļa tika atcelta Direktīva 2004/17. Tādēļ tā neattiecas uz pamatlietu, kurā uzaicinājums iesniegt piedāvājumus bija publicēts 2014. gada 2. aprīlī. Kā Tiesa nesen nosprieda saistībā ar Direktīvu 2014/24, to piemērojot pirms transponēšanas termiņa beigām, dalībvalstīm, kā arī līgumslēdzējām iestādēm un komersantiem tiktu atņemta iespēja izmantot termiņu, kas ir pietiekams, lai pielāgotos ar to ieviestajiem jaunajiem noteikumiem [12]. Manuprāt, tas būtu arī pretrunā tiesiskās noteiktības principam [13]. Pēc analoģijas tas pats attiecas uz Direktīvu 2014/25.

28. Turklāt netiek apstrīdēts, ka attiecīgā līguma vērtība (ko, domājams, var novērtēt, atsaucoties uz visdārgāko iesniegto piedāvājumu, t.i., EUR 4 761 459,72 ekvivalentu summu LTL izteiksmē) ir mazāka par pamatlietas faktisko apstākļu laikā Direktīvas 2004/17 16. panta b) apakšpunktā būvdarbu līgumiem noteikto EUR 5 186 000 robežvērtību. Kā piebilst iesniedzējtiesa, attiecīgais publiskais līgums tādējādi neattiecas uz Direktīvas 2004/17 darbības jomu.

29. Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka Tiesas kompetencē ir atbildēt uz prejudiciālajiem jautājumiem. Pirmkārt, līgumslēdzēja iestāde uzaicinājumam piedalīties konkursā skaidri paredzēja starptautisku mērogu, to un turpmākos konkursa noteikumu grozījumus publicējot *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*. To apstiprina fakts, ka konkursa piedāvājumus iesniedza divi uzņēmumi, kuri nebija Lietuvas uzņēmumi. Iesniedzējtiesa arī būtībā norāda, ka Lietuvas likumdevējs, Likumā par publiskajiem iepirkumiem transponējot Direktīvu 2004/17, nolēma piemērot dažus šajā direktīvā paredzētos noteikumus iepirkuma procedūrām, kas neatbilst šīs direktīvas piemērošanas jomai.

9 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV 2014, L 94, 243. lpp.). Saskaņā ar šo normu "attiecībā uz būvdarbu un pakalpojumu līgumiem un izvietošanas un uzstādīšanas darbiem saistībā ar piegādes līgumu līgumslēdzēji var pieprasīt, lai konkrētus kritiski svarīgus uzdevumus pildītu tieši pats pretendents vai – ja piedāvājumu iesniedz ekonomikas dalībnieku grupa, kā minēts 37. panta 2. punktā, – minētās grupas dalībnieks". Līdzīga norma ir paredzēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV 2014, L 94, 65. lpp.) 63. panta 2. punktā.

10 — No Lietuvas valdības procesuālajiem rakstiem redzams, ka pamatlietas faktisko apstākļu norises laikā Direktīva 2014/25 vēl nebija pilnībā transponēta Lietuvas tiesību aktos.

11 — Spriedumi, 2014. gada 10. jūlijs, *Impresa Pizzarotti*, C-213/13, EU:C:2014:2067, 31. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2016. gada 7. aprīlis, *Partner Apelski Dariusz*, C-324/14, EU:C:2016:214, 83. punkts.

12 — Spriedums, 2016. gada 7. aprīlis, *Partner Apelski Dariusz*, C-324/14, EU:C:2016:214, 86. punkts.

13 — Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2009. gada 15. oktobris, *Hochtief* un *Linde-Kca-Dresden*, C-138/08, EU:C:2009:627, 29. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī spriedumu, 2000. gada 5. oktobris, Komisija/Francija, C-337/98, EU:C:2000:543, 40. punkts.

30. Tiesas sēdē Lietuvas valdība piebilda, ka saskaņā ar Lietuvas tiesību aktiem līgumslēdzējām iestādēm ir jāizdara procesuāla izvēle, kad tās organizē publiskā iepirkuma procedūru par līgumu, kura paredzamā vērtība ir zemāka par attiecīgo robežvērtību. Tās var nolemt šādiem līgumiem piemērot vai nu vienkāršotu procedūru saskaņā ar valsts tiesību aktiem, vai procedūru, kas piemērojama publiskiem līgumiem virs attiecīgās robežvērtības. Šajā pēdējā gadījumā un piemērojot pamatlietas faktisko apstākļu laikā spēkā esošos Savienības tiesību aktus, līgumslēdzējai iestādei būtu kļuvušas saistošas (atkarībā no publiskā līguma priekšmeta) Direktīvas 2004/17 vai Direktīvas 2004/18/EK [14] normas. Arī valsts tiesām būtu pienākums tās piemērot.

31. Noteiktos apstākļos situācijas pilnīgi iekšējais raksturs neliedz Tiesai atbildēt uz prejudiciālo jautājumu saskaņā ar LESD 267. pantu [15]. Tā tas ir it īpaši tad, ja valsts tiesību normās ir paredzēts, ka iesniedzējtiesai ir jāpiešķir dalībvalsts pilsonim, uz kuru attiecas tās jurisdikcija, tādas pašas tiesības, kādas tādā pašā situācijā saskaņā ar Savienības tiesībām būtu citas dalībvalsts pilsonim, vai ja lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Savienības tiesību normām, uz kurām ir atsauce dalībvalsts tiesību normās, lai noteiktu piemērojamās tiesību normas attiecībā uz pilnībā iekšēju situāciju šajā valstī [16].

32. Attiecībā uz pēdējo minēto situāciju Tiesas kompetencē principā ir lemt par prejudiciāliem jautājumiem, kas attiecas uz Savienības tiesību normām, kur pamatlietas fakti ir ārpus Savienības tiesību piemērošanas jomas, bet kur šīs tiesību normas ir *tieši* un *bez nosacījumiem* piemērojamas saskaņā ar valsts tiesībām, lai nodrošinātu vienādu attieksmi šajās situācijās un situācijās, kuras ietilpst minētā tiesību akta piemērošanas jomā [17]. Eiropas Savienība ir patiesi ieinteresēta tajā, lai – nolūkā novērst atšķirīgas interpretācijas nākotnē – no Savienības tiesībām pārņemtās normas vai jēdzieni tiktu interpretēti vienādi, ja valsts tiesību akti – risinājumiem, kas tiek sniegti situācijās, kurām nav piemērojams konkrētais Savienības tiesību akts, – ir saskaņoti ar šajā tiesību aktā izmantoto interpretāciju, lai nodrošinātu vienādu attieksmi iekšējās situācijās un Savienības tiesību reglamentētās situācijās, neskatoties uz apstākļiem, kuros no Savienības tiesībām pārņemtās normas vai jēdzieni ir jāpiemēro [18].

33. Tomēr šajā lietā nav pietiekami precīzu norāžu par to, ka minētās Savienības tiesību normas ir padarītas "tieši un bez nosacījumiem piemērojamas saskaņā ar valsts tiesībām", lai nodrošinātu, ka iekšējās situācijas un situācijas, kuras reglamentē Savienības tiesību akti, ir pakļautas tiem pašiem noteikumiem [19]. It īpaši, ne iesniedzējtiesa, ne Lietuvas valdība Tiesai nav norādījušas nevienu īpašu Lietuvas tiesību normu par Direktīvas 2004/17 tiešu piemērošanu bez nosacījumiem publiskiem līgumiem, kuru vērtība ir mazāka par attiecīgo šīs direktīvas 16. pantā noteikto robežvērtību [20]. Tāpēc secinu, ka Tiesas kompetencē nav interpretēt Direktīvu 2004/17 saistībā ar šo tiesvedību.

14 — Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.).

15 — Skat. *inter alia* rīkojumu, 2014. gada 3. jūlijs, *Tudoran*, C-92/14, EU:C:2014:2051, 38. punkts.

16 — Skat. *inter alia* rīkojumus, 2014. gada 3. jūlijs, *Tudoran*, C-92/14, EU:C:2014:2051, 39. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2016. gada 12. maijs, *Security Service* u.c., no C-692/15 līdz C-694/15, EU:C:2016:344, 27. punkts.

17 — Spriedumi, 2008. gada 22. decembris, *Les Vergers du Vieux Tauves*, C-48/07, EU:C:2008:758, 21. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2014. gada 18. decembris, *Generali-Providencia Biztosító*, C-470/13, EU:C:2014:2469, 23. punkts.

18 — Spriedums, 2013. gada 7. novembris, *Romeo*, C-313/12, EU:C:2013:718, 22. punkts un tajā minētā judikatūra.

19 — Skat. *inter alia* spriedums, 2012. gada 18. oktobris, *Nolan*, C-583/10, EU:C:2012:638, 51. punkts. 2016. gada 14. janvāra spriedumā Ostas celtnieks (C-234/14, EU:C:2016:6, 19.–21. punkts) Tiesa piekrita Direktīvu 2004/18 interpretēt, it īpaši ņemot vērā Latvijas valdības paskaidrojumu, ka Latvijas tiesību akti par publiskiem būvdarbu līgumiem ir piemērojami publiskiem būvdarbu līgumiem, kuru summa ir mazāka par Direktīvā 2004/18 noteikto robežvērtību. Tiesa tomēr atzina, ka tās kompetencē ir sniegt atbildi uz prejudiciālo jautājumu tikai "neskarot pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai".

20 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *Generali-Providencia Biztosító*, C-470/13, EU:C:2014:2469, 25. punkts.

34. Ar prejudiciālajiem jautājumiem ir lūgts interpretēt tikai Direktīvu 2004/17. Tomēr, lai valsts tiesai, kas uzdevusi prejudiciālu jautājumu, sniegtu noderīgu atbildi, Tiesai ir jāņem vērā tādas Savienības tiesību normas, uz kurām valsts tiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu nav atsaukusies [21].

35. Tādēļ ir jānoskaidro, vai Tiesas kompetencē ir sniegt atbildi uz prejudiciālajiem jautājumiem, pamatojoties uz LESD vispārējiem principiem, jo īpaši vienlīdzīgas attieksmes principu un principu par diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu, un no tiem izrietošo pienākumu attiecībā uz pārskatāmību. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tiek pieņemts priekšnoteikums, ka attiecīgajā līgumā ir ietvertas nepārprotamas pārrobežu intereses, tostarp ņemot vērā tā nozīmi un īstenošanas vietu [22]. Šādu pārrobežu interešu esamība ir jāizvērtē, pamatojoties uz visiem atbilstošajiem kritērijiem, piemēram, līguma saimniecisko nozīmi, tā izpildes ģeogrāfisko vietu vai tehniskajām iezīmēm, ņemot vērā attiecīgā līguma raksturiezīmes [23].

36. Tiesa jau ir nospriedusi, ka pārrobežu intereses esamību var konstatēt, it īpaši ar būvdarbu izpildes vietu vai publiskā iepirkuma tehniskajiem rādītājiem kopā ar konkrētā publiskā iepirkuma samērā nozīmīgu summu [24]. Tādējādi būvdarbu publiskais līgums var būt pārrobežu interešu priekšmets tā vērtības dēļ saistībā ar tā tehniski sarežģīto raksturu vai būvdarbu atrašanos vietā, kas var piesaistīt ārvalstu uzņēmēju interesi [25].

37. Tiesa dažkārt nosaka, ka valsts tiesai ir jānoskaidro, vai pastāv pārrobežu intereses [26]. Tomēr šajā lietā Tiesai ir pieejami pietiekami pierādījumi, lai secinātu, ka attiecīgajā publiskajā līgumā patiešām iesaistītas šādas pārrobežu intereses. Pirmkārt, līguma paredzamā vērtība ir nozīmīga [27]. Turklāt Klaipēdas jūras osta ir viena no lielākajām ostām Baltijas jūrā. Turklāt, piemēram, ar līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru paredzētajai jūras ostas piestātnes izbūvei ir nepieciešamas augsta līmeņa tehniskās prasmes, par kurām var pieņemt, ka tās piemīt tikai ierobežotam uzņēmumu skaitam. Visbeidzot, šī publiskā līguma pievilcību ārvalstu uzņēmējiem apstiprināja tas, ka piedāvājumus iesnieguši divi uzņēmumi [28] (no kuriem viens galu galā ieguva tiesības noslēgt līgumu), kuri nav Lietuvas uzņēmumi.

21 — Skat. *inter alia* spriedumus, 2013. gada 10. oktobris, *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 24. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 16. aprīlis, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14, EU:C:2015:228, 17. punkts un tajā minētā judikatūra.

22 — Skat. *inter alia* spriedumus, 2012. gada 19. decembris, *Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce* u.c., C-159/11, EU:C:2012:817, 23. punkts; 2014. gada 10. jūlijs, *Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici*, C-358/12, EU:C:2014:2063, 24. punkts, un 2014. gada 18. decembris, *Generali-Providencia Biztosító*, C-470/13, EU:C:2014:2469, 27. punkts.

23 — Skat. neseno spriedumu, 2016. gada 14. jūlijs, *Promoimpresa* u.c., C-458/14 un C-67/15, EU:C:2016:558, 66. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī manus secinājumus lietā Komisija/Somija, C-195/04, EU:C:2007:28, 55. punkts.

24 — Spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14, EU:C:2015:228, 20. punkts.

25 — Skat. spriedumus, 2008. gada 15. maijs, *SECAP* un *Santorso*, C-147/06 un C-148/06, EU:C:2008:277, 24. punkts, un 2015. gada 17. novembris, *RegioPost*, C-115/14, EU:C:2015:760, 51. punkts.

26 — Skat. *inter alia* spriedumus, 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 25. punkts, un 2013. gada 14. novembris, *Belgacom*, C-221/12, EU:C:2013:736, 30. punkts un tajā minētā judikatūra.

27 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2015. gada 16. aprīlis, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14, EU:C:2015:228, 20. punkts.

28 — Skat. spriedumus, 2008. gada 15. maijs, *SECAP* un *Santorso*, C-147/06 un C-148/06, EU:C:2008:277, 24. punkts, un 2015. gada 17. novembris, *RegioPost*, C-115/14, EU:C:2015:760, 51. punkts.

38. Tādēļ prejudiciālie jautājumi ir jāapskata, ņemot vērā no LESD 49. un 56. panta izrietošos vispārējos pārskatāmības un vienlīdzīgas attieksmes principus, kas ir jāievēro publisku līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procesā [29]. Tā kā LESD 49. un 56. pants ir piemērojami tādam publiskajam iepirkumam kā pamatlietā, tad līgumslēdzējai iestādei ir jāievēro aizliegums diskriminēt pilsonības dēļ, kā arī no šiem pantiem izrietošais pārskatāmības pienākums [30].

Apakšuzņēmuma līgumu slēgšanas ierobežojums Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktā (1. jautājuma a) apakšpunkts)

39. Ar pirmā jautājuma a) apakšpunktu iesniedzējtiesa vaicā, vai Savienības tiesību aktiem ir pretrunā, piemēram, Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punkta norma, kurā ir paredzēts, ka publisku līgumu gadījumā "galvenais darbs", kā to ir noteikusi līgumslēdzēja iestāde, ir jāizpilda pašam piegādātājam.

40. *Borta* kasācijas sūdzībā iesniedzējtiesai neapstrīdēja minētā apakšuzņēmuma līgumu slēgšanas ierobežojuma likumību. Iesniedzējtiesa ir uzdevusi šo jautājumu "pēc savas iniciatīvas" sabiedrības interesēs. Patiešām, uzreiz nav saprotams, vai pamatlietas faktiskie apstākļi ir saistīti ar apakšuzņēmuma līgumiem. Konkursa piedāvājums, kas iesniegts saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu, var nozīmēt, ka tad, ja konkursā tiek izraudzīts šis piedāvājums, visi partneri kļūst par atsevišķām līgumslēdzējām pusēm publiskā līgumā ar līgumslēdzēju iestādi. Šāda situācija nav saistīta ar apakšuzņēmuma līgumiem, kas rodas tikai tad, ja līgumu (pilnībā vai daļēji) izpilda trešās personas [31]. Un pretēji, kopīgas darbības partnerības nolīgums ietvertu apakšuzņēmuma līgumu slēgšanu, ja tikai viens no partneriem oficiāli darbotos kā pretendents, bet visi partneri izpildītu līgumu, vai ja tie izveidotu kopuzņēmumu, kas kļūs par līguma parakstītāju pašu partneru vietā. Par *Borta* iesniegto piedāvājumu ir pieejama tikai ierobežota informācija, un Tiesai nav jānoskaidro, vai minētais piedāvājums faktiski vai iespējami bija saistīts ar apakšuzņēmuma līgumu slēgšanu.

41. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesa nevar lemt par valsts tiesas uzdotu jautājumu, ja ir acīmredzami skaidrs, ka ES tiesību normas interpretācijai vai spēkā esamības vērtējumam, ko lūgusi sniegt valsts tiesa, nav nekādas saistības ar pamata lietas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu [32]. Šajā lietā tomēr tā nav. Strīda pamatā pamatlietā ir konkursa noteikumu 4.3. punkts, kurā iekļauta skaidra atsauce uz Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktu. Ņemot vērā iepriekš minēto, nešķiet, ka pirmā jautājuma a) apakšpunktam acīmredzami nav nekādas saistības ar prasības faktisko raksturu vai priekšmetu, tādēļ minētais jautājums ir pieņemams [33].

42. Tagad pievērsīšos lietas būtībai.

29 — Skat. *inter alia* spriedumus, 2007. gada 13. novembris, Komisija/Īrija, C-507/03, EU:C:2007:676, 26. punkts, un 2014. gada 10. jūlijs, *Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici*, C-358/12, EU:C:2014:2063, 27. punkts. Tiesa daudzos gadījumos ir nospriedusi, ka publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru koordinēšanas Savienības līmenī mērķis ir novērst šķēršļus preču aprites un pakalpojumu sniegšanas brīvībai un tādēļ aizsargāt to tirgotāju intereses, kas reģistrēti dalībvalstī, kura vēlas piedāvāt preces vai pakalpojumus līgumslēdzējām iestādēm, kas veic uzņēmējdarbību citā dalībvalstī (skat., piemēram, spriedumu, 2000. gada 3. oktobris, *University of Cambridge*, C-380/98, EU:C:2000:529, 16. punkts; 2001. gada 18. oktobris, *SIAC Construction*, C-19/00, EU:C:2001:553, 32. punkts, un 2008. gada 24. janvāris, *Lianakis* u.c., C-532/06, EU:C:2008:40, 39. punkts).

30 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2014. gada 18. decembris, *Generali-Providencia Biztosító*, C-470/13, EU:C:2014:2469, 32. punkts un tajā minētā judikatūra.

31 — Par šo atšķirību skat. ģenerāladvokāta Nīlo Jēskinena [*Niilo Jääskinen*] secinājumus lietā *Partner Apelski Dariusz*, C-324/14, EU:C:2015:558, 22. punkts.

32 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2011. gada 12. maijs, *Runevič-Vardyn* un *Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, 33. punkts.

33 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2011. gada 12. maijs, *Runevič-Vardyn* un *Wardyn*, C-391/09, EU:C:2011:291, 34. punkts.

43. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 49. un 56. pants nepieļauj nekādus valsts pasākumus, kuri pat tad, ja tos piemēro bez diskriminācijas pilsonības dēļ, Eiropas Savienības pilsoņiem aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu šajos noteikumos garantētās brīvības veikt uzņēmējdarbību vai pakalpojumu sniegšanas brīvības īstenošanu [34].

44. Attiecībā uz publiskiem līgumiem un brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību Eiropas Savienība ir ieinteresēta, lai publiskie iepirkumi būtu cik vien iespējams plaši atvērti konkurencei, pat ja publiskā iepirkuma direktīvas nav piemērojamas [35]. Tas atbilst pašas iesaistītās līgumslēdzējas iestādes interesēm, kurai tādējādi būs plašāka izvēle attiecībā uz visizdevīgāko un tās vajadzībām vispiemērotāko piedāvājumu [36]. Viena no galvenajām vienlīdzīgas attieksmes principa attiecībā uz pretendentiem un no tā izrietošā pienākuma nodrošināt pārskatāmību funkcijām tādējādi ir nodrošināt pakalpojumu sniegšanas brīvību un netraucētu konkurenci visās dalībvalstīs [37].

45. Apakšuzņēmuma līgumu slēgšana palīdz sasniegt šos mērķus, jo tā varētu veicināt mazo un vidējo uzņēmumu iesaistīšanos publisko iepirkumu tirgū, un tādējādi palielināt iespējamo kandidātu skaitu publisku līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanai [38].

46. Šajā lietā ar tādu tiesību normu kā Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punkts nepārprotami ir ierobežota iespēja citās dalībvalstīs reģistrētiem uzņēmumiem izmantot savas tiesības saskaņā ar LESD 49. un 56. pantu, ciktāl tiem, ja tie iesniedz konkursa piedāvājumu, tiek liegts vai nu slēgt apakšuzņēmuma līgumus par visu "galveno darbu" vai daļu no "galvenā darba", kā to ir noteikusi līgumslēdzēja iestāde, vai piedāvāt savus pakalpojumus kā apakšuzņēmējiem par šo līguma daļu. Kā pareizi norāda Komisija, ar Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktu tādēļ ir ierobežota pakalpojumu sniegšanas brīvība un brīvība veikt uzņēmējdarbību.

47. Tomēr šāds ierobežojums var tikt attaisnots, ciktāl tam ir leģitīms vispārējo interešu mērķis un ciktāl tajā ir ievērots samērīguma princips, t.i., tas ir piemērots, lai nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu un nepārsniedz tā sasniegšanai nepieciešamo [39].

48. Lietuvas valdība paskaidro, ka attiecīgais ierobežojums attiecībā uz apakšuzņēmuma līgumiem tika ieviests, lai līgumslēdzējas iestādes varētu vieglāk aizsargāt savas intereses un nodrošinātu to, ka darbi, par kuriem ir noslēgts apakšuzņēmuma līgums, ir pareizi izpildīti. Šī ierobežojuma mērķis bija it īpaši pievērst uzmanību izplatītajai situācijai, kad komersanti piedalās konkursa procedūrās ar nolūku pasūtījuma saņemšanas gadījumā līguma izpildes lielāko daļu nodot apakšuzņēmējiem. Tā rezultātā darbi bieži tika veikti sliktākā kvalitātē vai bija grūti tos izpildīt. Turklāt Lietuvas valdība apgalvo, ka Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punkts atbilst Padomē panāktajai kopējai nostājai par līdzīgiem jautājumiem, kuras rezultātā, konkrēti, radies tagad Direktīvas 2014/25 79. panta 3. punktā [40] ietvertais noteikums. Tiesas sēdē līgumslēdzēja iestāde būtībā uzsvēra, ka tai bija likumīgas intereses nodrošināt, ka tiek pareizi izpildīti tādi būvdarbu līgumi kā pamatlietā apskatāmie, kuri bija stratēģiski nozīmīgi valsts drošībai.

34 — Spriedumi, 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 41. punkts, un 2014. gada 10. jūlijs, *Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici*, C-358/12, EU:C:2014:2063, 28. punkts un tajā minētā judikatūra.

35 — Skat. spriedumus, 2009. gada 23. decembris, *CoNISMa*, C-305/08, EU:C:2009:807, 37. punkts; 2014. gada 10. jūlijs, *Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici*, C-358/12, EU:C:2014:2063, 29. punkts, un 2014. gada 11. decembris, *Azienda sanitaria locale n. 5 'Spezzino'* u.c., C-113/13, EU:C:2014:2440, 51. punkts un tajā minētā judikatūra.

36 — Spriedums, 2009. gada 23. decembris, *CoNISMa*, C-305/08, EU:C:2009:807, 37. punkts un tajā minētā judikatūra.

37 — Spriedums, 2013. gada 10. oktobris, *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 28. punkts.

38 — Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2013. gada 10. oktobris, *Swm Costruzioni 2* un *Mannocchi Luigino*, C-94/12, EU:C:2013:646, 34. punkts, un 2016. gada 14. janvāris, Ostas celtnieks, C-234/14, EU:C:2016:6, 24. punkts. Skat. arī manus secinājumus lietā *Wrocław – Miasto na prawach powiatu*, C-406/14, EU:C:2015:761, 30. punkts.

39 — Skat. *inter alia* spriedumus, 2005. gada 27. oktobris, *Contse* u.c., C-234/03, EU:C:2005:644, 25. punkts, un 2014. gada 10. jūlijs, *Consorzio Stabile Libor Lavori Pubblici*, C-358/12, EU:C:2014:2063, 31. punkts. Par samērīguma principu, ko piemēro kā vispārēju Savienības tiesību principu saistībā ar līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām, uz kurām neattiecas Direktīvas 2004/17 vai Direktīvas 2004/18 piemērošanas joma, skat. arī spriedumu, 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 29. punkts.

40 — Direktīvā 2004/17 nav iekļauts ar šo tiesību normu salīdzināms noteikums.

49. Līgumslēdzēja iestāde var likumīgi mēģināt nodrošināt, lai būvdarbu līgumi tiktu efektīvi un pareizi izpildīti [41]. It īpaši tas piemērojams, ja attiecīgie būvdarbi tiek uzskatīti par vajadzīgiem, lai aizsargātu valsts drošību, kas saskaņā ar LES 4. panta 2. punktu ir viena no būtiskākajām valsts funkcijām, kuras Eiropas Savienībai ir jāievēro [42]. Tādējādi pretendentam ir jāsniedz pierādījumi, ka tā rīcībā faktiski ir to subjektu resursi, uz kuriem tas atsaucas, kas tam pašam nav piederīgi un kas ir vajadzīgi līguma izpildei [43]. Līgumslēdzējai iestādei attiecīgi ir tiesības aizliegt iepirkuma būtiskās daļas izpildei slēgt apakšuzņēmuma līgumus ar komersantiem, kuru iespējas tā nav varējusi pārbaudīt piedāvājumu pārbaudes un līgumslēdzēja izvēles stadijā [44].

50. Tomēr Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktā ietvertais ierobežojums pakalpojumu sniegšanas brīvībai un brīvībai veikt uzņēmējdarbību nešķiet samērīgs ar šo mērķi.

51. Pirmkārt, minētais ierobežojums piemērojams pat tad, kad līgumslēdzēja iestāde faktiski var pārliecināties par apakšuzņēmēju tehniskajām un ekonomiskajām iespējām līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras laikā. Alternatīva šim ierobežojumam būtu (piemēram) pieprasīt ģenerāluzņēmējam identificēt apakšuzņēmējus, iesniedzot konkursa piedāvājumu, un pierādīt gan to, ka viņam patiesībā būs pieejami šo apakšuzņēmēju resursi, kas nepieciešami līguma izpildei, gan to, ka šie apakšuzņēmēji ir piemēroti, lai izpildītu uzdevumus, ko viņš plāno tiem uzticēt.

52. Otrkārt, 24. panta 5. punkts ir gan *pārāk stingrs*, gan *pārāk neskaidrs*, lai atbilstu samērīguma kritērijam. Lai gan šķiet, ka līgumslēdzējas iestādes par katru līgumu brīvi var noteikt, kas ir "galvenais darbs", no minētās tiesību normas izrietošais ierobežojums attiecībā uz apakšuzņēmuma līgumiem ir noteikts ļoti vispārīgi. To piemēro neatkarīgi no būvdarbu līguma priekšmeta, un tas ir saistošs līgumslēdzējām iestādēm, kad tās noslēdz jebkāda veida būvdarbu līgumu, pat ja tās var uzskatīt, ka šāda ierobežojuma noteikšanai vispār nav nekāda nepārprotama iemesla.

53. Kā norāda Komisija, šajā ziņā ierobežojumi attiecībā uz apakšuzņēmuma līgumiem Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktā atšķiras no Direktīvas 2014/25 79. panta 3. punkta. Ar šo tiesību normu līgumslēdzējai iestādei tikai *piešķirtas tiesības*, konkrēti, pieprasīt, lai noteiktus *būtiski svarīgus* uzdevumus izpildītu tieši pats pretendents. Tādējādi līgumslēdzējas iestādes var izvērtēt, vai šāds ierobežojums ir izdevīgs atkarībā no apstākļiem. No tā izriet, ka, pat ja atbilstoši Lietuvas valdības paskaidrojumiem būtu jāuzskata, ka ar Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktu Lietuvas tiesību aktos transponēts Direktīvas 2014/25 79. panta 3. punkts [45], šī transponēšana būtu nepareiza.

54. Šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka saistībā ar publisku līgumu, uz ko neattiecas Direktīva 2004/17 vai Direktīva 2004/18, bet kas ietver nepārprotamas pārrobežu intereses, atbilstoši no LESD 49. un 56. panta izrietošajam diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumam un pārskatāmības pienākumam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums kā Likuma par publiskajiem iepirkumiem 24. panta 5. punktā iekļautais noteikums, saskaņā ar kuru pretendentam pašam ir jāizpilda "galvenais darbs", kā to ir precizējusi līgumslēdzēja iestāde, nepieļaujot iespēju slēgt apakšuzņēmuma līgumus par šo līguma daļu.

41 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 14. jūlijs, *Wrocław – Miasto na prawach powiatu*, C-406/14, EU:C:2016:562, 34. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī manus secinājumus minētajā lietā, EU:C:2015:761, 32. punkts un tajā minētā judikatūra.

42 — Tas, vai valsts drošības apsvērumi var būt tādi, kas pamato Līgumu principu ierobežojumus, kuri attiecas uz šo tiesvedību, ir cits jautājums, kas šeit nebūtu jāizskata.

43 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2016. gada 7. aprīlis, *Partner Apelski Dariusz*, C-324/14, EU:C:2016:214, 37. punkts un tajā minētā judikatūra.

44 — Pēc analoģijas skat. spriedumus, 2004. gada 18. marts, *Siemens* un *ARGE Telekom*, C-314/01, EU:C:2004:159, 45. punkts, un 2016. gada 14. jūlijs, *Wrocław – Miasto na prawach powiatu*, C-406/14, EU:C:2016:562, 34. punkts.

45 — Skat. iepriekš 25. punktu.

Konkursa noteikumu 4.3. punkta likumība (1. jautājuma b) apakšpunkts)

55. Ar pirmā jautājuma b) apakšpunktu tiek uzdots jautājums, vai Savienības tiesību aktiem pretrunā ir tādi konkursa noteikumi, ar kuriem tiek paredzēts, ka, ja partneri piedāvā apvienot savas profesionālās spējas, iesniedzot kopīgu piedāvājumu, tad katra kopīgās darbības partnera izpildītajai līguma daļai proporcionāli jāatbilst šī partnera ieguldījumam, izpildot nosacījumu par profesionālo pieredzi.

56. Iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā konkursa noteikumu 4.3. punkts attiecas uz publisku līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu. Šis noteikums ir jāinterpretē kopā ar konkursa noteikumu 4.2.3. punktu, kurā tiek pieprasīts kopīgās darbības partnerības partneru iesniegtajos piedāvājumos norādīt saistības (darbu vai pakalpojumu), kuras uzņemsies veikt katrs no šiem partneriem, un šo saistību procentuālo daļu. Tādējādi līgumslēdzēja iestāde, izskatot piedāvājumus un izvēloties izraudzīto pretendentu, var pārbaudīt, vai katrs partneris būs atbildīgs par darbu vai pakalpojumu daļu, kas atbilst tā ieguldījumam, izpildot prasību par profesionālo pieredzi konkursa noteikumu 3.2.1. punktā.

57. Principi, kurus izklāstīju iepriekš, par apakšuzņēmuma līgumiem ir vienlīdz attiecināmi uz kopīgās darbības partneriem, kad tie apvieno savas spējas [46].

58. Manuprāt, tāda prasība kā konkursa noteikumu 4.3. punktā paredzētā var ierobežot kopīgās darbības partneru elastību. Tā ne tikai ietekmē to, kā šie partneri vienojas par kopīgu atbildības uzņemšanos laikā, kad iesniedz kopīgu piedāvājumu, bet arī liedz tiem vēlāk mainīt katra partnera ieguldījumu būvdarbu līgumā, ja tiem tiek piešķirtas tiesības slēgt šo līgumu.

59. Tādējādi konkursa noteikumu 4.3. punkta prasība var atturēt citās dalībvalstīs reģistrētus komersantus. Tā ietekmēs uzņēmējus, kas vēlētos veikt uzņēmējdarbību attiecīgajā dalībvalstī, izveidojot pastāvīgu konsorciju, ko, iespējams, varētu veidot šīs valsts un ārvalstu uzņēmumi. Tā ietekmēs arī uzņēmējus, kas vēlētos piedāvāt savus pakalpojumus, iekļaujoties šādos jau izveidotos konsorcijos, lai vieglāk varētu piedalīties šīs dalībvalsts līgumslēdzēju iestāžu izsludinātajās publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrās [47]. Tādēļ šāds noteikums ir ierobežojums LESD 49. un 56. panta izpratnē.

60. Līgumslēdzēja iestāde un Lietuvas valdība būtībā apgalvo, ka konkursa noteikumu 4.3. punkta mērķis ir tikai nodrošināt, ka katrs kopīgās darbības partneris profesionāli spēj izpildīt to publiskā būvdarbu līguma daļu, par kuru tas būs atbildīgs.

61. Jau norādīju, ka ar publiskā līguma pienācīgas izpildes nodrošināšanas mērķi var pamatot (nediskriminējošus) pakalpojumu sniegšanas brīvības un brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumus [48]. Partneri, kuri darbojas saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu var *kopīgi* atbilst nosacījumam(-iem) attiecībā uz līgumslēdzējas iestādes noteiktajām profesionālajām spējām (tai skaitā profesionālo pieredzi), kad tie iesniedz piedāvājumu. Tas tomēr negarantē, ka katram no partneriem tad faktiski tiks uzticēti tie īpašie uzdevumi, kuru veikšanai tā profesionālās spējas ir pārbaudītas pirms minētā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas. Tādēļ ar LESD 49. un 56. pantu principā nav aizliegts līgumslēdzējai iestādei pieprasīt, lai piedāvājumos, kas iesniegti saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu, tiktu norādīts, kā starp partneriem tiks sadalīti dažādi uzdevumi, pārbaudīt katra partnera spēju veikt uzdevumus, par kuriem tas būs atbildīgs, un uzraudzīt, lai pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas katrs partneris pienācīgi pilda tos uzdevumus, attiecībā uz kuriem ir pierādītas tā profesionālās spējas [49].

46 — Skat. šo secinājumu 43.–45., 47. un 49. punktu.

47 — Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 42. punkts.

48 — Skat. šo secinājumu 49. punktu.

49 — Pamatojums ir tāds pats kā saistībā ar apakšuzņēmuma līgumiem. Skat. šo secinājumu 49. punktu un pēc analoģijas minēto judikatūru 43. un 44. zemsvītras piezīmē.

62. Tomēr šajā lietā aplūkotais konkursa noteikumu 4.3. punkts nav piemērots, lai nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu.

63. Šajā punktā tiek pieprasīta aritmētiskā atbilstība starp katra partnera ieguldījumu 3.2.1. punkta profesionālās pieredzes prasības izpildē un uzdevumu "apjomu" (vai vērtību naudas izteiksmē), kurus reāli veic minētais partneris, izpildot līgumu.

64. Kā pareizi paskaidro Komisija, šis noteikums *nav saistīts* ar *konkrētajiem darbiem* vai *pakalpojumiem*, kas nepieciešami publiskā līguma pienācīgai izpildei. Piemēram, katram partnerim saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu būtu jāspēj pierādīt, ka tas pēdējo 5 gadu laikā ir ieguvis pieredzi jūras ostu piestātņu izbūvē vai rekonstrukcijā. Tādējādi partneri kopā atbilst konkursa noteikumu 3.2.1. punkta prasībai par profesionālo pieredzi. Tomēr katrs no partneriem, iespējams, specializējas atšķirīgos ostas piestātņu izbūves aspektos, piemēram, ostas akvatoriju bagarēšana, pamatu likšanas darbi, rievotu tērauda sienu būvēšana vai ostas piestātnes aprīkojuma piegāde un uzstādīšana. Ar 4.3. punktu noteiktā prasība neliedz atsevišķam partnerim izpildīt konkrētus uzdevumus, kuros tam faktiski nav šādas pieredzes (kaut arī aritmētiski minētie uzdevumi varētu atbilst tā ieguldījumam konkursa noteikumu 3.2.1. punkta prasības izpildē un tādējādi atbilst konkursa noteikumu 4.3. punktam).

65. Tādēļ uzskatu, ka ar mērķi nodrošināt pienācīgu publiskā līguma izpildi tādā situācijā kā pamatlietā nevar pamatot no konkursa noteikumu 4.3. punkta izrietošo pakalpojumu sniegšanas brīvības un brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu. Tas tā ir īpaši tāpēc, ka pat uzdevumi, kas veido nelielu daļu no kopējās līguma vērtības, var būt būtiski svarīgi tā pareizai izpildei [50].

66. Līgumslēdzēja iestāde apgalvo, ka, ievērojot vienlīdzīgas attieksmes principu pret pretendentiem un pārskatāmības principu, izvērtējot atsevišķu kopīgās darbības partneru profesionālās spējas, var ņemt vērā tikai profesionālās spējas, kas reāli tiks izmantotas publiskā līguma izpildē.

67. Lai gan šie mērķi ir leģitīmi [51], šim argumentam nevar piekrist. Atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu tiesas sēdē, līgumslēdzēja iestāde paskaidroja, ka partneriem, kuri iesniedz piedāvājumu saskaņā ar kopīgas darbības partnerības nolīgumu, tāpat kā citiem pretendentiem konkursa noteikumos netika aizliegts noslēgt apakšuzņēmuma līgumus par publisku būvdarbu līguma izpildi (izņemot "galvenos darbus") un ka šādos apstākļos apakšuzņēmēju profesionālā pieredze *nebija* jādeklarē, iesniedzot kopīgo piedāvājumu. Tāpēc, pretēji līgumslēdzējas iestādes paskaidrojumiem, ar konkursa noteikumiem pamatlietā patiesībā netika nodrošināts, ka profesionālās spējas, kuru esamību partneri deklarēja, kad iesniedza kopīgu piedāvājumu, un kuras līgumslēdzēja iestāde bija pārbaudījusi, faktiski tiktu izmantotas attiecīgā publisko būvdarbu līguma izpildei.

68. Tāpēc secinu, ka publiskā līguma kontekstā, kura vērtība ir mazāka par Direktīvā 2004/17 vai Direktīvā 2004/18 noteikto robežvērtību, bet kurā ietvertas nepārprotamas pārrobežu intereses, no LESD 49. un 56. panta izrietošajam diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumam un pārskatāmības pienākumam ir pretrunā tāds konkursa noteikums kā attiecīgo konkursa noteikumu 4.3. punkts, ar kuru tiek prasīts, lai partneriem, kuri piedāvā kombinēt savas profesionālās spējas, iesniedzot kopīgu piedāvājumu, katra kopīgās darbības partnera izpildītā līguma daļa proporcionāli atbilstu šī partnera ieguldījumam nosacījuma par profesionālo pieredzi izpildē.

50 — Piemēram, infrastruktūras hidroizolācija.

51 — Šajā ziņā skat. spriedumus, 2009. gada 23. decembris, *Serrantoni* un *Consorzio stabile edili*, C-376/08, EU:C:2009:808, 31. un 32. punkts un tajos minētā judikatūra, un 2015. gada 22. oktobris, *Impresa Edilux* un *SICEF*, C-425/14, EU:C:2015:721, 36. punkts.

Konkursa noteikumu 4.3. punkta izmaiņu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras laikā likumība (2. jautājums)

69. Vai no LESD 49. un 56. panta izrietošais vienlīdzīgas attieksmes princips un princips par diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumu un no tiem izrietošais pārskatāmības pienākums līgumslēdzējai iestādei neļāva mainīt konkursa noteikumu 4.3. punktu, kā tā izdarīja?

70. Tiesas judikatūrā par Direktīvas 2004/18 2. panta interpretāciju ir piedāvātas noderīgas vadlīnijas atbildei uz šo jautājumu. Saskaņā ar šo tiesību normu "līgumslēdzējas iestādes pret visiem komersantiem izturas vienādi un nediskriminējoši un rīkojas pārredzami". Tādēļ šīs tiesību normas pamatā ir no LESD izrietošie vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi un pārskatāmības pienākums [52].

71. Tādējādi Tiesa ir konstatējusi, ka gan vienlīdzīgas attieksmes princips, gan pārskatāmības pienākums, kas no tā izriet, prasa, lai publiska līguma priekšmets un piešķiršanas kritēriji būtu skaidri noteikti no publiskā līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras sākuma [53]. Ar vienlīdzīgu attieksmi tiek pieprasīts, lai pretendentiem būtu vienādas iespējas izteikt savus piedāvājumus. Tas nozīmē, ka uz visu pretendentu piedāvājumiem jāattiecina vienādi nosacījumi [54]. Turklāt pārskatāmības pienākuma mērķis ir garantēt to, ka no līgumslēdzējas iestādes puses nepastāv favorītisma un patvaļības risks. Tas nozīmē, ka visiem konkursa procedūras nosacījumiem un kārtībai paziņojumā par publisku līgumu vai specifikācijās ir jābūt formulētiem skaidri, precīzi un viennozīmīgi, tādā veidā, lai, pirmkārt, jebkurš saprātīgi informēts un parasti rūpīgs pretendents varētu skaidri saprast to piemērojamību un tos interpretēt vienādi un, otrkārt, līgumslēdzēja iestāde varētu efektīvi pārbaudīt, vai pretendentu piedāvājumi atbilst kritērijiem, kuri reglamentē minēto publisko iepirkumu [55].

72. Tādēļ līgumslēdzēja iestāde nevar grozīt, pat ne veicot labojumus, būtiskus iepirkuma nosacījumus, kuri bija formulēti iepirkuma procedūras specifikācijās un uz kuriem ieinteresētie komersanti ir likumīgi pamatojušies, pieņemot lēmumu sagatavot piedāvājuma iesniegšanu vai, gluži pretēji, atteikties no piedalīšanās attiecīgajā publiska līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā [56].

73. Tādi paši principi tiek piemēroti, ja līgumā, kas nav reglamentēts Direktīvā 2004/18, ir ietverta nepārprotama pārrobežu interese. Spriedumā *Enterprise Focused Solutions* [57] Tiesa uzskatīja, ka līgumslēdzēja iestāde pēc paziņojuma par publisku līgumu publicēšanas nevar veikt izmaiņas tehniskajā specifikācijā attiecībā uz kādu iepirkuma elementu, tādējādi pārkāpjot vienlīdzīgas attieksmes un nediskriminācijas principus, kā arī pārskatāmības pienākumu [58]. Tas atbilst citiem spriedumiem, kur Tiesa ir norādījusi, ka vienlīdzīgas attieksmes princips un pienākums nodrošināt pārskatāmību parasti nepieļauj piedāvājuma grozīšanu pēc tā iesniegšanas ne pēc līgumslēdzējas iestādes, ne pēc pretendenta ierosmes, ja vien ar attiecīgo grozījumu netiek novērsta acīmredzama pārrakstīšanās kļūda vai precizēta kāda detaļa piedāvājumā [59].

74. Šajā gadījumā līgumslēdzēja iestāde nebija ievērojusi šos principus, divreiz grozot konkursa noteikumu 4.3. punktu.

52 — Spriedums, 2016. gada 7. septembris, *Finn Frogne*, C-549/14, EU:C:2016:634, 34. punkts.

53 — Spriedumi, 2009. gada 10. decembris, Komisija/Francija, C-299/08, EU:C:2009:769, 41. punkts, un 2012. gada 10. maijs, Komisija/Nīderlande, C-368/10, EU:C:2012:284, 56. punkts.

54 — Spriedums, 2014. gada 6. novembris, *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, EU:C:2014:2345, 44. punkts.

55 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2014. gada 6. novembris, *Cartiera dell'Adda*, C-42/13, EU:C:2014:2345, 44. punkts un tajā minētā judikatūra; skat. arī spriedumu, 2012. gada 10. maijs, Komisija/Nīderlande, C-368/10, EU:C:2012:284, 88. punkts.

56 — Spriedums, 2012. gada 10. maijs, Komisija/Nīderlande, C-368/10, EU:C:2012:284, 55. punkts.

57 — Spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14, EU:C:2015:228.

58 — Spriedums, 2015. gada 16. aprīlis, *Enterprise Focused Solutions*, C-278/14, EU:C:2015:228, 29. punkts.

59 — Skat. *inter alia* spriedumu, 2013. gada 10. oktobris, *Manova*, C-336/12, EU:C:2013:647, 31. un 32. punkts.

75. Pirmkārt, kā paskaidro Komisija, šos grozījumus nevar uzskatīt par nelielu precizējumu šajā punktā vai pārrakstīšanās kļūdas labojumu. Ar 4.3. punkta sākotnējo redakciju nepārprotami tika atļauts, ka konkursa noteikumu 3.2.1. punktā paredzētajai profesionālo spēju prasībai atbilst vismaz viens partneris, kas iesaistīts kopīgajās darbībās, *vai* visi partneri kopā. Ar abām izmaiņām (2014. gada 24. aprīlī un 9. maijā) tika ieviesti ierobežojumi attiecībā uz profesionālo spēju pierādīšanu kopīgās darbības partnerības gadījumā. Šie ierobežojumi acīmredzot nebija daļa no šī punkta sākotnējās redakcijas. Tieši pretēji, ar tiem tika mainīta konkursa noteikumu 4.3. punkta būtība, uz kuru uzņēmēji jau bija likumīgi paļāvušies, pieņemot lēmumu sagatavot un iesniegt piedāvājumu vai arī nepiedalīties šajā iepirkuma procedūrā. Šī iemesla dēļ nepiekrītu līgumslēdzējas iestādes paskaidrojumam, ka saprātīgi informēti pretendenti varētu paredzēt attiecīgās izmaiņas.

76. Turklāt līgumslēdzēja iestāde nav norādījusi nekādu objektīvu pamatojumu, lai paskaidrotu, kāpēc tā divreiz veica būtiskus grozījumus konkursa noteikumu 4.3. punktā pēc sākotnējā uzaicinājuma publicēšanas par konkursa piedāvājumu iesniegšanu. Tādējādi, lai gan šis jautājums galu galā ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai šī lieta ir faktiski jāizlemj, nekas Tiesas rīcībā esošajos materiālos neliecina, ka šie grozījumi bija nepieciešami būtisku izmaiņu dēļ apstākļos, saskaņā ar kuriem bija jāpiešķir tiesības noslēgt vai jāizpilda publisks līgums kopš uzaicinājuma par konkursa piedāvājumu iesniegšanu publicēšanas.

77. Ir iespējams iztēloties apstākļus, kad šādas būtiskas izmaiņas varētu notikt un līgumslēdzējai iestādei būtu jānonāk dilemmas priekšā – vai nu atsākt konkursa procedūru *ab initio*, vai mainīt konkursa noteikumus. Ikviens no risinājumiem radītu nelabvēlīgas sekas saistībā ar liekiem izdevumiem tiem, kuri jau būtu iesaistījušies sākotnējā konkursa procedūrā, un rastos acīmredzamas problēmas, it īpaši attiecībā uz ļaunprātīgas izmantošanas vai manipulāciju risku, nepieciešamo pārskatāmību un vienlīdzīgu attieksmi pret (iespējamiem) pretendentiem un (iespējamu) lieku izdevumu (kādas to daļas) atlīdzināšanu. Par laimi, ne par vienu no šiem sarežģītajiem nav jālemj Tiesai šajā lietā un tāpēc neierosinu tos analizēt sīkāk.

78. Tādēļ šīs lietas apstākļos es secinu, ka no LESD 49. un 56. panta izrietošajam diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumam un pārskatāmības pienākumam pretrunā ir tādas konkursa noteikumu izmaiņas kā pamatlietā izskatāmās, ar kurām attiecībā uz profesionālās spējas pierādīšanu kopīgās darbības partneriem tiek ieviesti ierobežojumi, kas nepārprotami nebija iekļauti noteikumu sākotnējā redakcijā.

79. Šaubas par šo secinājumu nerada tas, ka šīs izmaiņas notika pirms jebkura piedāvājuma iesniegšanas, vai tas, ka līgumslēdzēja iestāde ir gan publicējusi šīs izmaiņas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, gan pagarinājusi piedāvājumu iesniegšanas termiņu. Kā jau paskaidroju, sekojošie grozījumi konkursa noteikumu 4.3. punktā, ko veica līgumslēdzēja iestāde, bija saistīti ar nosacījumu, saskaņā ar kuriem piedāvājumu varēja iesniegt kopīgas darbības partneri, būtiskām izmaiņām bez objektīva pamatojuma [60].

80. Visbeidzot vēlos uzsvērt, ka šeit piedāvātā analīze izriet no konkrētās situācijas pamatlietā. Tādēļ tā nekādā veidā neietekmē lēmumu par to, kā no LESD izrietošie vienlīdzīgas attieksmes un diskriminācijas aizlieguma principi un pārskatāmības pienākums tiktu piemēroti citādos apstākļos.

60 — Skat. iepriekš 75. un 76. punktu.

Secinājumi

81. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, manuprāt, Tiesai uz *Lietuvos Aukščiausiasis Teismas* (Lietuvas Augstākā tiesa) uzdoto jautājumu ir jāatbild šādi:

1) saistībā ar publisku līgumu, uz kuru neattiecas Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, bet kurš ietver nepārprotamu pārrobežu interesi, no LESD 49. un 56. panta izrietošais diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegums un pārskatāmības pienākums ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums, kāds ir ietverts *Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų įstatymas* (Likums par publiskajiem iepirkumiem) 24. panta 5. punktā, saskaņā ar kuru pretendentam pašam ir jāizpilda "galvenais darbs", kā to precizējusi līgumslēdzēja iestāde, nepieļaujot iespēju šīs līguma daļas izpildi uzdot apakšuzņēmējam;

2) šajā pašā kontekstā no LESD 49. un 56. panta izrietošajam diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumam un pārskatāmības pienākumam pretrunā ir tāds konkursa noteikums kā konkursa noteikumu 4.3. punkts pamatlietā, ar kuru tiek prasīts, lai partneriem, kuri piedāvā apvienot savas profesionālās spējas, iesniedzot kopīgu piedāvājumu, katra kopīgās darbības partnera izpildītā līguma daļa proporcionāli atbilstu šī partnera ieguldījumam nosacījuma par profesionālo pieredzi izpildē;

3) no LESD 49. un 56. panta izrietošajam diskriminācijas pilsonības dēļ aizliegumam un pārskatāmības pienākumam pretrunā ir tādas konkursa noteikumu izmaiņas kā pamatlietā, ar kurām bez objektīva pamatojuma ieviesti ierobežojumi saistībā ar kopīgās darbības partneru profesionālo spēju pierādīšanu, kas nepārprotami nebija iekļauti šo noteikumu sākotnējā redakcijā.